

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Иван Петров Топузов, д.м, д.н.

Медицински Факултет на Софийски Университет „Свети Климент Охридски“

ОТНОСНО: *Дисертационен труд на д-р Петър Любомиров Кътев на тема: "КОМПЛЕКСНА ПРОГРАМА ЗА ТЕРАПИЯ НА ХИПЕРТОНИЯ"*

за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“, в професионално направление 7.4. Обществено здраве, към катедра „Теория и методика на кинезитерапията“, НСА София.

НАУЧЕН РЪКОВОДИТЕЛ: Проф. ЗОЯ ГОРАНОВА, ДН

Представеният дисертационен труд съдържа 138 стандартни страници, като в този обем са включени и литературния обзор от 194 източници, от които 19 на кирилица и 175 на латиница.

СТРУКТУРА НА НАУЧНИЯ ТРУД: *Дисертационният труд е структуриран правилно и в съответствие с изискванията. Обемът му е разпределен в три основни глави със следните раздели: увод, литературен обзор, цел и задачи на проучването, работна хипотеза, организация, контингент и методи на изследването, методика на комплексната програма, анализ и оценка на резултатите, изводи от проведените научни изследвания и препоръки, заключение, приноси на дисертационния труд, библиография. Онагледяването включва 13 таблици, 11 фигури и 13 диаграми.*

РАЗГЛЕЖДАНИЯТ ПРОБЛЕМ - *повишеното артериално налягане е актуален за съвременната медицинска практика, отнасяща се до комплексното лечение на хипертоничната болест. Артериалната хипертония е резултат от сериозни функционални промени в организма, като на първо място се засяга сърдечносъдовата система, но постепенно се*

увреждат и други органи. При терапията на артериалната хипертония решаваща роля имат медикаментозните средства, но опитът на клиницистите показва, че пациентите с есенциална хипертония лекувани с лекарствени препарати след определено време развиват нежелателни реакции. Напоследък терапевтите са единодушни, че прилагането на комплексно лечение, включващо и специализирани физикални средства на пунктурната терапия подобрява здравния статус на пациентите с хипертонична болест I-II степен.

В увода се представят данни, подчертаващи актуалността и значимостта на проблема. Докторантът разглежда ролята на физикалните средства в лечението на хипертонична болест I-II степен, като предлага да се изработи специализирана и научно обоснована комплексна методика на пунктурна терапия за този контингент пациенти.

ЛИТЕРАТУРЕН ОБЗОР

Изложението на литературния обзор показва доброто познаване на общата, новата и специализираната достъпна информация за специфичните особености на пациентите с хипертонична болест I-II степен. В първия раздел на литературния обзор е дадена обосновката на проблема. Във втория раздел се анализират патогенетичните механизми на хипертоничната болест, както и лечението с физикални средства. В третия раздел на литературния обзор е направено обобщение и анализ на литературните източници.

ЦЕЛ, ЗАДАЧИ И МЕТОДИКА НА ПРОУЧВАНЕТО

Целта на докторския труд е дефинирана компетентно.

Задачите на изследването /6 на брой/ са свързани с разглеждания проблем.

Методика на проучването:

Научният експеримент е проведен за период от 7 години (2011-2018 г.). в Частен медицински център и в домашни условия. Изследвани са 152 пациенти с хипертонична болест I-II степен, които са разпределени в осем групи – според използваните физиклни средства и съпътстващите болкови синдроми (цервико-торакален и лубо-сакрален). Разпределението на изследвания контингент е представено в табличен вид, което позволява лесното сравняване на резултатите.

Всички болни, включени в експеримента, са лекувани с пунктурни методи, като 30 от тях разпределени в две контролни групи са били и на медикаментозна терапия. Правилно са подбрани само пациенти с първа и втора степен на хипертония, тъй-като по-тежките случаи не биха се повлияли съществено. Още френският лекар де ла Фюи, въвел акупунктурата в Европа е забелязал, че **с пунктурните методи най-добре се повлияват „функционално-обратимите състояния“**.

Експерименталните 6 групи включват 122 болни, на които са прилагани съвременни (лазерпунктура и електропунктура) и класически методи (akupунктура с тънка игла и кръвопускане с вендуза) на китайската медицина.

Докторантът е представил добре методиката на изследването, като са подбрани определен брой информативни показатели за оценката на положителните промени след провеждането на комплексната програма при контингента от изследвани лица. Данните са отчитани в периода на изследването.

Комплексната методика е подробно описана, както и спецификата на нейното прилагане. Характеризирани са всички използвани средства, както и терапевтичните аспекти на пунктурната терапия. Изборът на терапевтична стратегия със специализираните съвременни и класически

методи на китайската медицина са съобразена според функционалните възможности и специфичните реакции спрямо симптоматиката. Това доказва, че докторантът владее методологията на физикалните пунктурни средства и специфичните характеристики на изследвания проблем. Много важно и ценно е, че изследваният контингент е проследен и след преустановяване на лечението, за да се отчете времето на ремисия на заболяването. Това е научнообосновано доказателство, че е необходимо да се провежда поддържаща терапия при хипертоничната болест, докато се получат трайни резултати или да се прогнозира профилактика в годишния цикъл.

АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА РЕЗУЛТАТИТЕ

Данните от проследените показатели са обработени с необходимите математико-статистически методи. Онагледяването е много добро. Тази глава е най-съществената част от настоящата работа. Докторантът е анализирал изследваните показатели и доказва, че от експериментираниите средства тези на китайската медицина имат най-изявен терапевтичен ефект при хипертоничната болест I-II степен и и съпътстващите болкови синдроми (цервико-торакален и лубо-сакрален). Това определя, че те имат място като алтернатива в клиничната практика. Може да се отбележи, че изработената стратегия за прилагане на методите на китайската медицина е един от съществените приноси на докторантския труд. Експерименталното проучване на проблема позволява да се приложи в практиката алтернативна методика за пациентите с хипертонична болест I-II степен, за да се осигури постигане на адекватен качествен живот.

ИЗВОДИ

След анализа на резултатите се изведени 5 извода. Всеки един от тях представя същността и приносния характер на научното изследване. Те

отразяват конкретно методичната последователност на изследването, резултатите и постиженията. Така формулирани изводите отразяват хипотезата, целта, задачите и резултатите на настоящия труд, изследващ въздействието на пунктурните методи за лечение на хипертонична болест I-II степен и съпътстващите болкови синдроми (цервико-торакален и лубо-сакрален).

Изводите и препоръките дефинират основните тенденции за изработването на алгоритъм и стратегия за лечението на хипертонична болест I-II степен и съпътстващите болкови синдроми (цервико-торакален и лубо-сакрален). Авторът предлага да се внедрят пунктурните методи в амбулаторната лечебна практика, за да се намалят страничните увреждащи реакции на организма при продължително приемане на медикаментозните хипотензивни средства.

ПРИНОСИ

В последния раздел на дисертационния труд са формулирани приносите на научното изследване. По-съществени от тях са следните:

- *Литературният обзор има теоретико-приложен принос, като изяснява алтернативата за лечение на хипертонична болест I-II степен и съпътстващите болкови синдроми (цервико-торакален и лубо-сакрален).*
- *Създадена е и е апробирана специализирана комплексна програма. Проучено е комплексното ѝ въздействие върху артериалната хипертония I-II степен при изследвания контингент.*
- *Проучването доказва, че най-висок и най-траен терапевтичен ефект имат методите на акупунктура с тънка игла и кръвопускането с вендуза.*

- *Потвърдено е, че лазерпунктурата има добър терапевтичен ефект само при хипертонична болест I степен.*

КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ И ПРЕПОРЪКИ:

1. Разделът за анализа на резултатите трябва да се разшири, като се съпоставят получените от автора резултати с тези от по-старите проучвания.
2. Смятам, че приносите на труда, според автора, трябва да се поставят вместо в дисертацията в автореферата.

Направените препоръки и забележки имат предимно технически характер и не омаловажават постиженията на представения труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

В заключение, вземайки предвид представения дисертационен труд с неговите приноси и професионалния опит по засегнатата тематика на докторанта, апелирам към уважаемите членове на Научното жури да гласуват за присъждане на научната и образователната степен ДОКТОР на д-р Петър Любомиров Кътев в професионално направление 7.4. „Обществено здраве“, научна специалност „Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка /вкл. Лечебната физкултура/.

София, 15. 03. 2019 год.

РЕЦЕНЗЕНТ:

/проф. д-р Иван Топузов/

DOCTORIAL THESIS REVIEW

Of Prof. MD Ivan Petrov Topouzov, PhD, DSc of Medical Faculty of Sofian University St. Kliment Ohridsky.

RE: Dissertation of **Peter Ljubomirov Kutev, MD** on topic:

COMPLEX PROGRAMME FOR HYPERTENSION THERAPY

For awarding DOCTOR educational and scientific degree in professional field 7.4. Public Health, scientific specialty “Theory and Methods of Physical Education and Sports Training (including Remedial Gymnastics methodology)”

Scientific leader: Prof. Zoya Goranova, DSc

The present Dissertation contains 138 standard pages, and in this volume is included also the literature of 194 sources, of which 19 in Cyrillic and 175 in Latin.

The Structure of the Dissertation is the usual one, it contains the obligatory introduction, literature overview of the results, conclusions and recommendations.

The problem viewed, increased arterial blood pressure is a result of serious functional changes, which mostly concern the cardio vascular system, but also cause a damage to another target organs of the pathologic process. This condition is a serious challenge to the specialists, who deal with this pathology, in which a basic place in the treatment take place pharmaceutical medicines. In this concern the topic of the thesis is important and actual with its unique value for the prevention and treatment practice of the hypertension disease, and also for the well-being and the improvement of the quality of life of the patients. It is also disturbing because of its increasing frequency in recent decades. Despite numerous developments and publications (especially abroad), there are still many unresolved issues.

Literature review

The presentation of the literature review shows the good recognizing of the general, new and special current information for the specific peculiarities of the patients with hypertension 1-2 degree.

In the first part of the literature review is worked out the confirmation of the problem.

In the second part the literature review the pathogenetic mechanisms of the hypertension and also its treatment with physical methods is discussed.

In the third part of the literature review a summarizing of the analysis of the literature sources is done.

The purpose of the Dissertation is actual and significant for the medical and physiotherapeutic practice, and also in the world wide aspect for treatment and prevention of the hypertension. The value of this method is its fundamental methodological investigating, its high efficiency and easy application. Side by side with the hypertension the physicians meet another pathology. At middle aged persons the hypertension is combined with cervico-thoracal and lumbo-sacral ache syndrome due to osteohondroic spinal column. And here acupuncture as one of the ancient methods for fighting with the ache with its simplicity and sufficient efficiency occupies a deserved place.

The tasks 6 in number are clearly formulated. They are aimed at achieving the goal – developing of a therapeutic method for application in this concern the topic of the thesis is important and actual with its unique value for the prevention and treatment practice of the hypertension disease, and also for the well-being and the improvement of the quality of life of the patients.

The theme is actual and significant for the physiotherapeutic practice, and also in the world wide aspect for treatment and prevention of the hypertension.

The increased arterial blood pressure is a result of serious functional changes, which mostly concern the cardio vascular system, but also step by step cause a damage to another target organs of the pathologic process. This condition is a serious challenge to the specialists, who deal with this pathology, in which a basic place in the treatment take place pharmaceutical medicines. This contingent of patients are huge medico-social problem.

A number of scientific investigations confirm that patients with essential hypertension, medicated with pharmaceutical substances after certain time develop unacceptable reactions, which are a sign for unlock of so called medicinal disease.

The application of aimful treatment with specific physical methods of puncture therapy, that can be defined as therapeutic method for improving the health status of patients with hypertension disease 1-2 degree is an alternative choice.

In this concern the topic of the thesis is important and actual with its unique value for the prevention and treatment practice of the hypertension disease, and also for the well-being and the improvement of the quality of life of the patients.

The thesis is illustrated with 13 tables, 11 figures and 13 diagrams. The significance and the actual value of the problem is presented in the introduction. The author highlights the role of the physical methods in the treatment of the hypertension disease 1-2 degree and the idea to workout a specific and scientifically based complex methodology of puncture therapy for these contingent of patients.

The methods of investigations

The scientific experiment is fulfilled in a period of 7 years (2011-2018) in Private Medical Centre and at home circumstances. 152 patients with hypertension 1-2 degree were investigated, divided in eight groups- according to the physical methods, that are used, and the parallel aches syndromes (cervico-thoracal and lumbo-sacral). The dividing of the investigated contingent is presented in tables, which permits correct statistical comparison of the obtained results.

All patients, included in the experiment were cured with puncture methods, but 30 of them, divided in two control groups were treated with medicines also.

The experimental 6 groups consist of 122 patients to whom are applied modern (laser-puncture and electro-puncture) and classic methods (acupuncture with filiform needle and blood letting with a cup) of the Chinese medicine.

Analysis and evaluation of the results

The data from the following parameters are proceeded out with the necessary mathematical and statistical methods and are presented in 5 tables and 13 diagrams.

This chapter is the most important part of the present work. The author analysis the investigated parameters and proves, that from the experimental devices, those of the Chinese medicine possess most highlighted therapeutic efficiency for hypertension 1-2 degree and the supporting ache syndromes (cervico-thoracal and lumbo-sacral). This confirms that these methods have place as an alternative therapy in the clinical practice. It is remarkable that the worked out strategy for application of the methods of the Chinese medicine is one of the important contributions of the doctoral thesis. The experimental investigation of the problem allows the application of alternative methods for patients with hypertension 1-2 degree in the medical practice, in order to ensure the achievement of adequate qualified life.

Conclusions:

Every one of these present the content and the contributing character of the scientific investigation. They represent straight methodological following of the investigation of the results and the achievements.

Thus stated, the conclusions represent the hypothesis, the aim, the tasks, and the results of the present work, that investigates the influence of the puncture methods for treatment of hypertension 1-2 degree and the following up ache syndromes (cervico-thoracal and lumbo-sacral).

The author, with arguments proposes to be incorporated puncture methods in the ambulance treatment practice in order to reduce the side harmful reactions for the organism from the receiving of the pharmaceutical hypotensive medicines, that is an actual therapeutic conception for the recreation of the investigated contingent.

In the conclusion of the doctoral thesis exactly and in brief the significance of the investigated modern puncture devices and the classic methods of the Chinese medicine and special physiotherapeutic methods are presented and they can be recommended as an alternative in the complex rehabilitation of the hypertension 1-2 degree and the going aside ache syndromes (cervico-thoracal and lumbo-sacral) .

The conclusions define the main tendencies for working out an algorithm and strategy for treatment of the hypertension 1-2 degree and the going aside ache syndromes (cervico-thoracal and lumbo-sacral).

Contributions:

The following contributions can be drawn from the presented doctoral thesis:

The systematic literature review has theoretical and applicable contribution, which gives an opportunity to the medical specialists to use a valuable alternative for treatment of hypertension 1-2 degree and the going with it ache syndromes (cervico-thoracal and lumbo-sacral)

A complex program is created and approbated. Its complex influence over the arterial hypertension 1-2degree and investigated contingent is studied.

The influence of the acupuncture for conquering or reducing the cervico-thoracal and lumbo-sacral ache syndromes at part of the investigated persons is followed.

The investigation proves that highest and long standing therapeutic effect have the methods of acupuncture with filiform needle and blood letting with a cup, as in the treatment of hypertension 1-2 degree, and also at cervico-thoracal and lumbo-sacral ache syndromes.

It is confirmed that laserpuncture has a good therapeutic effect only at hypertension 1 degree.

It is confirmed that puncture physical devices have to be used periodically for achievement of long lasting effect of the treatment.

Recommendations:

At the end of my review, I will try to summarize my **recommendations and critical remarks** on the dissertation, although some of them were tell in the text above:

1. The results are convincing, but their analysis could have been deepened by using the data from the literature review.
2. Prescriptions of the work, according to the author, should be placed in the autoreference.

The above critical remarks aim at improving the work, especially in case of printing a monograph with such subject, which is recommended and would be useful for the professionals working on the problem in our country. They do not detract from the actuality, the real achievements and the contributions of Petar Kutev's proposed Dissertation.

In conclusion, having in mind the present Dissertation work with its contributions and the professional experience on the subject of the author, I appeal to the honorable members of the Scientific Jury to vote for awarding DOCTOR educational and scientific degree in professional field 7.4. Public Health, scientific specialty “Theory and Methods of Physical Education and Sports Training (including Remedial Gymnastics methodology)”

I personally vote definitely in favour !!!

15.03.2019
Sofia

Prof. MD Ivan Topouzov, PhD, DSc